

Justis- og beredskapsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 1. mars 2013

Deres ref.: 10/1058

**HØRING – FORSLAG TIL ENDRINGER I UTLENDINGSFORSKRIFTEN 15.
OKTOBER 2009 NR. 1286 (GODTGJØRING OG DEKNING AV UTGIFTER I
FORBINDELSE MED OPPDRAG SOM REPRESENTANT FOR ENSLIGE
MINDREÅRIGE ASYLSØKERE)**

Vi viser til departementets høringsbrev av 4. januar 2013 i anledning forslag til endringer i gjeldende utlendingsforskrift. Forslaget gjelder endringer i forskriftsbestemmelsene om godtgjøring og dekning av utgifter i forbindelse med oppdrag som representant for enslige mindreårige asylsøkere.

NOAS er kjent med at rekruttering av verger har vært et problem, og da særlig i perioder med store ankomster. Justisdepartementet skriver i endringsforslaget at «godtgjøring av representanter er et virkemiddel for å skaffe et tilstrekkelig antall kompetente og egnede representanter».

NOAS er enig med Justisdepartementet i dette argumentet, og støtter forslaget om at godtgjøringen økes. For å sikre rekruttering av *egnede* og *kompetente* representanter, og unngå at godtgjørelsen i seg selv skal være motivasjonen bak vervet, mener NOAS at det må stilles tydeligere krav til representantene.

Vi mener at den nye representantordningen, som formulert i utlendingslovens § 98, ikke i tilstrekkelig grad ivaretar rettssikkerheten til enslige mindreårige asylsøkere.

Dagens vergeordning

I februar 2013 ga Institutt for Samfunnsforskning ut rapporten «Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere». Den gir en grundig kartlegging og analyse av situasjonen for enslige mindreårige asylsøkere, og dagens vergeordning er omtalt i et eget kapittel. Ettersom rapporten var et oppdrag fra UDI går NOAS ut ifra at Justisdepartementet er godt kjent med dens innhold.

Det fremkommer i rapporten at dagens vergeordning er preget av store kvalitetsmessige variasjoner. Det varierer i hvilken grad en mindreårig får den nødvendige oppfølgingen. Rapporten viser til flere eksempler på at mindreårige asylsøkeres rettssikkerhet ikke har blitt ivarettatt som følge av utilstrekkelig oppfølging fra vergen.

En av årsakene til at vergebistanden varierer i dagens ordning, er at det er store forskjeller i hvordan ordningen er organisert i ulike deler av landet. Noen steder blir for eksempel advokater engasjert til rollen som verge og andre steder har et fåtall verger ansvar for alle barn på ett mottak. Flere steder er vergeordningen kun basert på frivillighet, og vergene får verken godtgjøring eller opplæring.

Rapporten viser også til at det er store variasjoner vergene i mellom. Mens noen verger er svært ansvarsbevisste og egnet for rollen, legger andre minimalt engasjement inn i vervet. Det framkom av rapporten at variasjonene blant annet skyldes uklare retningslinjer om hva som ligger i vergeoppdraget, og manglende kompetanse og personlig egnethet blant vergene.

Den nye representantordningen

Justisdepartementet uttaler at den nye representantordningen, sammen med vergemålsloven, vil «sørge for økt rettsikkerhet til sårbare grupper, sikre kompetanseheving og bidra til en mer enhetlig vergeordning». NOAS mener at selv om en del av begrensningene i den nåværende vergeordningen berøres i den nye representantordningen, er det også mulig at vesentlige problemer vil vedvare.

I den nye representantordningen fastsettes det blant annet i § 98 bokstav b at fylkesmannen skal sørge for at representanter får nødvendig opplæring, veiledning og bistand, samt føre tilsyn med representanter i sitt distrikt. I § 98 bokstav c står det at representanten må være egnet for oppdraget. NOAS stiller seg positiv til at obligatorisk opplæring lovfestes og at det nå stilles krav om egnethet og tilsyn. Det står imidlertid ikke noe i loven om hva som ligger i begrepene «nødvendig opplæring», «tilsyn» og «egnet». Det er således rom for at fylkesmannskontor rundt om i landet vil ha ulik tolkning av loven, og at kvaliteten og innholdet på opplæring, tilsyn og vurdering av egnethet vil variere.

Representantens oppgaver er beskrevet i § 98 bokstav d. Oppgavene som er beskrevet her, er de samme som oppgavene i dagens ordning. Som nevnt over utøver dagens verger disse oppgavene på varierende vis. Uten nærmere spesifisering av hvordan representantens oppgaver skal utøves, er sannsynligheten stor for at kvaliteten på innsatsen til fremtidens representanter vil være like vilkårlig som den er i dagens vergeordning.

NOAS mener at forslaget om å øke godtgjøringen til representanter må gjøres parallelt med at kravene tydeliggjøres og styrkes. Det bør utarbeides en felles minstestandard for hva opplæringen skal inneholde og hva som kreves av kompetanse og innsats fra den enkelte representant. Før en representant går inn i sitt verv bør han eller hun blant annet informeres om representantens rolle og handlingsrom, asylprosessen, velferdstjenester i Norge, flyktningbarnas bakgrunn, og samtaleteknikk med traumatiserte barn og barn med psykiske lidelser. I tillegg bør det være rutinger for oppfølging av representantene over tid.

NOAS er positive til at det nå legges opp til at bruk av tolk dekkes i større grad enn tidligere. Vi antar at det i høringsbrevet vises til bruk av autorisert tolk. NOAS foreslår at det gis en innføring i bruk av tolk under opplæringen.

Forslag om et ytterligere obligatorisk møte mellom representant og EMA

Med den foreslåtte økningen i godtgjøring av representanter, vil NOAS foreslå at det legges inn et ytterligere obligatorisk møte mellom representant og EMA. Representanten er allerede forpliktet til å være til stede under samtaler mellom barnet og myndigheter, i tillegg til å ha en samtale med barnet i forkant av asylintervjuet. NOAS mener det bør legges inn en obligatorisk avsluttende samtale mellom representanten og barnet i etterkant av asylintervjuet.

I denne samtalen bør representanten snakke med barnet om opplevelsen av asylintervjuet, samt forvise seg om at alle opplysninger har kommet fram og blitt riktig fremstilt i intervjurapporten. NOAS er kjent med at en av utfordringene i vurderingen av asylsakene til enslige mindreårige asylsøkere, er at barn av ulike grunner ikke alltid oppgir all relevant informasjon under asylintervjuet.¹ Gjennom at representanten har en samtale med barnet i etterkant av intervjuet, kan eventuelle uavklarte forhold avdekkes tidlig i prosessen. Dette kan være et viktig bidrag for de enslige mindreårige asylsøkernes rettssikkerhet.

Perioden etter asylintervjuet kan dessuten være svært vanskelig for enslige asylsøkende barn. Representanten vil i mange tilfeller være den eneste voksenpersonen som kjenner til barnets historie, og er kanskje den personen barnet har knyttet seg mest til i Norge. En samtale mellom representanten og barnet i etterkant av asylintervjuet, der den videre prosessen forklares og representantoppdraget avvikles, vil kunne bidra til at barnet opplever denne overgangsfasen mindre belastende.

Vi takker departementet for anledningen til å delta i høringen. Vi kan gjerne kontaktes om det skulle være spørsmål eller behov for utdypende kommentarer.

Med vennlig hilsen
for **Norsk Organisasjon for Asylsøkere**

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Kaija Skaare Lier
rådgiver

¹ Dette påpeker også UDI til i brev til Justis- og beredskapsdepartementet av 28.01.2013, «Barn som har fått midlertidig oppholdstillatelse i påvente av retur – Forslag til forbedringer på kort og lang sikt».